

מערך הטרור הטרנס-לאומי הפרו-איראני: כלי נשק אסטרטגי ליום פקודה

מפקד משמרות המהפכה סלאמי: "אנו מחויבים להרכיב נוסחת ניצחון על האויב, בכל התרחישים. כיום, עוצמתנו הבינ"ל היא בת תוקף, מוכרת ובעלת פוטנציאל הרתעתי יוצא דופן".¹

ד"ר יוסי מנשרוף

03.11.2019

<https://jiss.org.il/he/mansharof-pro-iranian-transnational-terrorism/>

המשטר האיראני, המוגדר על ידי ממשל טראמפ (כמו גם על ידי קודמיו) כנותן החסות הראשי בעולם לטרור, מטפח בשקדנות – מאז כינונו, וביתר שאת מאז שעלתה הסוגיה הגרעינית על הפרק – מערך טרור טרנס-לאומי שמורכב בעיקרו מארגונים אסלאמיסטיים שיעים (אך כולל גם גורמים סוניים, כמו הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, ואף חילוניים, כמו החזית העממית - המפקדה הכללית) שאותם הקים או שעימם בא ברית. מערך טרור גלובלי זה עלול לשמש חוד חנית בארגון הכלים ההתקפי של איראן, בתרחיש של הסלמה צבאית. כדי לשלול מאיראן מכשיר מסוכן זה ברגעי ההכרעה יש להירתם לפעילות סיכול שיטתית ורחבה ללא דיחוי.

מבוא

הרפובליקה האסלאמית של איראן רואה בטרור כלי יעיל לקידום מדיניות החוץ שלה. בהתאם לכך הקימה וטיפחה טהראן בשקדנות ב-40 השנים שחלפו מאז המהפכה האסלאמית מערך מקיף של רשתות טרור טרנס-לאומיות, באמצעותו היא שואפת לקדם את שאיפתה להגמוניה אזורית ולהרתיע את אויבותיה, ובראשן ארה"ב, מלקדם נגדה אופציה צבאית. המחקר הזה ינתח את מערך הטרור שהקימה איראן, את הרקע האידאולוגי שלו, ואת הדומיננטיות של כוחות קודס וחיזבאללה הלבנוני בהפעלתו. כמו כן המחקר ממפה את הבריתות ואת קשרי הטרור שטוותה טהראן ואת פרישתו באזור המזה"ת ובזירה הבינ"ל.

מערך הטרור הטרנס-לאומי – חוד החנית בארסנל ההתקפי של איראן מול ארה"ב ובנות בריתה

אף על פי שנשיא ארה"ב טראמפ נראה נחוש בדעתו להימנע משימוש בכוח צבאי נגד איראן – חרף תוקפנותה באזור – ולהתמקד בחנק המשטר באמצעות סנקציות כלכליות, הוא עלול להיקלע בעל כורחו להסלמה צבאית מול טהראן. זו עשויה להתממש אם משמרות המהפכה או אחד מבאי כוחם יהרגו חיילים או דיפלומטים אמריקאים המוצבים באזור, ובכך יחצו את מה שנראה כיום כקו האדום של טראמפ; או לחילופין, אם איראן תנקוט צעדים שהם בגדר פריצה לכיוון יכולת גרעינית צבאית.² בחודשים האחרונים אכן התפתחו שתי מגמות שמגבירות את הסיכוי לעימות צבאי נגד איראן. ראשית, מסע הלחץ המקסימלי של ממשל טראמפ גרר שינוי קונספטואלי באיראן, שמשטרה נתון במצוקה גוברת. לראשונה, היא תקפה ישירות את סעודיה (ללא קבלת אחריות). היא תקפה את מתקני הנפט המרכזיים של חברת ארמקו הסעודית בבקיק ובח'וריס ב-14 בספטמבר. שנית, בניגוד למדיניות ההבלגה בעקבות המתקפות הישראליות נגדה בסוריה החלו משמרות המהפכה לפעול נגד ישראל. הדבר בא לידי ביטוי בפיגוע הרחפנים שתוכנן מהכפר עקרבה שבסוריה, ושסוכל על ידי צה"ל ב-24 באוגוסט. בהתאם לכך התריע ב-24 בספטמבר דרור שלום, ראש חטיבת המחקר באמ"ן, שישראל מתחילה "לגעת ברף המלחמה".³ לצד זאת, אם תוכנית הטילים האיראנית, ובמרכזה פרויקט שיפור הדיוק של טילי חיזבאללה (המתבצע בבסיס של הארגון ליד נבי שית בלבנון), לא תרוסן, גוברים הסיכויים לעימות שעלול להתפתח להתלקחות אזורית, כיוון שישראל לא תוכל להשלים עם קיומו של איום ברמה זו.

בכל הסלמה צבאית כזו, מערך הטרור הטרנס-לאומי – שטהראן טיפחה בשקידה מאז כינון המשטר במהפכה האסלאמית, וביתר שאת, מאז החל העימות בסוגיה הגרעינית – צפוי להיות חוד החנית בארגון הכלים ההתקפי של איראן מול ארה"ב ובנות בריתה באזור, וייתכן שאף בזירה הבין-לאומית. המסמך

הזה ינתח את הקשרים והבריתות שהקימה איראן במשך השנים הללו, ואשר עלולים לשמש אותה כדי לתקוף את אויבותיה, ארה"ב, ישראל וסעודיה בזירות שונות.

חזון ייצוא המהפכה והשימוש בטרור ככלי אפקטיבי לקידום מדיניות החוץ

התמיכה בטרור מעוגנת בחזון ייצוא המהפכה האסלאמית, שהינו אחד מעמודי התווך במדיניות החוץ האיראנית מאז הקמת המשטר האסלאמי ב-1979. חוקת המשטר האסלאמי וכתב ההקמה של משמרות המהפכה (משה"מ) מסמיכים את משה"מ לתמוך ב"תנועות שוחרות חופש" כדי לייצא את המהפכה האסלאמית אל מחוץ לאיראן.⁴ אף שטהראן שאפה לייצא את מהפכתה לכלל עולם האסלאם, הצהיר האיתאוללה רוחאללה ח'ומייני לאחר הקמת המשטר, באחת ההזדמנויות, שטהראן תייצא את מהפכתה תוך העדפה לקהילות שיעיות, כיוון שהרכבו החברתי והסמלים הדתיים וההיסטוריים שלהן הופכים אותן קשובות יותר לקבלת המסר המהפכני. עם זאת, איראן לא הגבילה את ייצוא מהפכתה לשיעים בלבד גם כיוון שהעדיפה את האינטרס הלאומי על פני האחוה הדתית. באמצעות ייצוא מהפכתה איראן תומכת בחוגי אסלאם פוליטי ברחבי העולם, ללא קשר למשקלם באוכלוסייה, המקדמים אג'נדה הקרובה להשקפתה המהפכנית והאנטי-אמריקאית. אף שטהראן טוענת כלפי חוץ שהיא מכבדת את ריבונותם של המשטרים הסוניים במזה"ת, למעשה היא חותרת נגדם כדי להחליפם במשטרים אסלאמיים (ראו למשל ניסיונות ההפיכה הכושלים בבחריין ב-1981 ובכווית ב-1985). לחילופין, איראן מנסה לחזק בקרבן ממשלות או מגמות אנטי-אמריקאיות (ראו למשל המעורבות האיראנית בזירה הפוליטית בעיראק, בתימן, בניגריה ובלבנון). בהתאם לכך, כח'ומייני בשעתו, כינה גם מנהיג איראן כיום, עלי ח'אמנאי, את המשטרים הסוניים, יריביה של איראן באזור, "השטנים הקטנים באזור".⁵ כפי שהצהיר ח'אמנאי, התמיכה האיראנית אינה מוגבלת לשיעים בלבד, אלא לכל גורם אנטי-אמריקאי.⁶ לשם כך איראן מציעה סיוע פיננסי, אימונים וחימוש לקבוצות אסלאם פוליטי שיעיות וסוניות כאחת, ואף לארגוני טרור חילוניים בהשקפתם. הדבר מתבטא, מחד גיסא, בתמיכתה בחיזבאללה בלבנון, בחות"ם בתימן ובכוחות "הגיוס העממי" (אל-חשד אל-שעבי), השיעיים בעיקרם, בעיראק, ובחזית העממית - המפקדה הכללית בעלת ההשקפה החילונית⁷ אצל הפלסטינים; ומאידך גיסא, בנכונות להתגבר על הפער הרעיוני והדתי ועל משקעי העבר (כמו רדיפת השיעים בני ההזארה באפגניסטאן) ולסייע בפועל אפילו לארגונים סונים אל-קאעידה ואף לטאליבן, כפי שינותח להלן.

כבר ב-1987 קבע ה-CIA שההנהגה האיראנית בראשותו של ח'ומייני רואה בהפעלת טרור על ידי שליחים כלי יעיל לייצוא המהפכה האסלאמית.⁸ בתקופת הנהגתו של ח'אמנאי, מאז 1989, שכללה איראן ופיתחה את הפעלת רשתות הטרור. הרשתות הללו הפכו לחוד החנית של התוקפנות האיראנית, המשמשות אותה ביום פקודה. המשקל הרב שייחס ח'אמנאי לקידום מפעל רשתות הטרור הפרו-איראניות ניכר כבר ב-20 בנובמבר 1989, כשישה חודשים לאחר כניסתו לתפקיד המנהיג, כשהטיל על כוחות קודס "להקים יחידות עממיות ומזוינות של חיזבאללה ברחבי העולם".⁹ בהתאם להנחיה זו פעלו כוחות קודס, בראשות אחד מח'ומייני (בשנים 1990-1997/8), ומאז בראשות קאסם סולימאני, כדי להקים ולטפח רשתות טרור טרנס-לאומיות. מלחמת עיראק (2003-2011), מלחמת האזרחים בסוריה ומשבר דאעש יצרו ריק פוליטי אשר האיץ את הקמתן של רשתות טרור וטיפוחן. עסקת הגרעין מ-2015, שגרפה לטובת איראן מיליארדי דולרים, סייעה אף היא לעמידה בהוצאות המרובות שכרוכות בהפעלתן. המסגרת הפיקודית בכוחות קודס שאחראית על נושא הברחות הנשק והסיוע לכוחות אלה היא יחידה 190. כוחות קודס, המדווחים ישירות לח'אמנאי, מסתייעים בנציגויות הדיפלומטיות של איראן ובמספר רב של חברות אזרחיות, דתיות, כלכליות והומניטריות כדי להבריח את האמל"ח, את הסיוע הפיננסי ואף פעילי מליציות שונות¹⁰ אל ארצות היעד. כך למשל, במרץ 2018 הצהיר שר החוץ של מרוקו שחיזבאללה הבריח למרוקו טילי נ"מ מסוג סטרלה, SAM-9 ו-SAM-11 באמצעות השגרירות האיראנית באלג'יריה, במסגרת הסיוע לתנועה לשחרור לאומי בחבל סהרה המערבית, חזית הפוליסריו (ראויה נוספת לכך שאיראן אינה בוחלת בתמיכה בגורם סוני-חילוני ואף שמאלי-רדיקלי, כל עוד חתרנותו עולה בקנה אחד עם יעדיה האידאולוגיים הרחבים יותר).¹¹

מאפיין נוסף בתורת ההפעלה של רשתות הטרור הפרו-איראניות הוא עקרון הגמישות, שמאפשר לטהראן לשנע גורמים מתוך ארגוני הפרוקסי שלה ממדינה למדינה, בהתאם לצרכיה המשתנים. כך שלבה איראן את חיזבאללה במלחמת עיראק (2003-2011), ולבקשתה שיגר הארגון לעיראק כוח מובחר כדי שיקים את המיליציות השיעיות, ידריך אותן ואף יתכנן עבורן את הפיגועים נגד כוחות הקואליציה המערבית (ראו להלן). על בסיס הניסיון המוצלח שנצבר שיגרה טהראן בהמשך את חיזבאללה למשימה דומה בתימן. אף שפעילי המליציות השיעיות העיראקיות והאפגניות מכונים על ידי איראן "מגיני המקומות הקדושים" (מדאפעאני חרם), בשל תפקידם לכאורה בהגנת נג'ף, כרבלא, סאמראא' וכאט'מין), למעשה מדובר בשכירי חרב שנכונים למלא את הוראות הפטרון האיראני ולפעול בכל זירה, נגד כל אויב שיתבקש לתקוף. כך שיגרה איראן ב-2017 לתימן קבוצת פעילים מהמיליציה האפגנית פאטמיון, לאחר שצברו ניסיון בסוריה, כדי שיאמנו את פעילי מליצית אנצאראללה התימנית, ויעניקו להם סיוע לוגיסטי.¹²

ניתן לקבוע שההצהרות של בכירים בחשד אל-שעבי ("הגיוס העממי", ארגון הגג של המליציות השיעיות בעיראק) נגד סעודיה משקפות את השאפתנות להוכיח את נאמנותם לטהראן ומחויבותם לתקוף ישירות את סעודיה. בהקשר זה יש לראות איומים כגון זה של קייס ח'זעלי, מפקד מליצית עצא'ב אהל אל-חק, להגיב באופן חריף נגד הסעודים במענה למה שהוא מתאר כ"תמיכתם בטרור בעיראק", ואזהרתו כי הממלכה חלשה מקורי עכביש,¹³ וכן את ההבטחה של איוב אל-רביע (אבו עזרא'יל), בכיר במערך הלוחם של חשד אל-שעבי, לשחרר את מכה משלטון בית סעוד.¹⁴

חיזבאללה – משליח איראני נגד ישראל לשחקן חשוב בהפעלת רשתות הטרור

מאז הקמתו ב-1982, חיזבאללה משמש כמודל המוצלח של חזון ייצוא המהפכה האסלאמית. חיזבאללה הצליח להשתלט על הזירה הפוליטית והביטחונית בלבנון, והוא רואה עצמו מחויב להוראות של איראן. מחויבות עמוקה זו התבטאה בהצהרות בכירי חיזבאללה, ובהן הצהרת נצראללה ממרץ 2018 שלפיה "האמונה שלנו בשלטון חכם ההלכה גדולה יותר מזו של איראנים רבים... הציות לשליט חכם ההלכה הוא כמו הציות [לאמאם] החסין מחטא וטעות... המחויבות אליו גוברת על המחויבות לחוקה [הלבנונית]".¹⁵

חיזבאללה פועל כיום בפריסה עולמית, כמאמר נצראללה "חיזבאללה הפך כיום לכוח בינ"ל",¹⁶ והוא נכון לפעול בשירות איראן נגד אויביה בכל זירה ומדינה שח'אמנאי ימצא לנכון. בהתאם לכך הצהיר סגן אחראי חיזבאללה באזור עמשית (40 ק"מ צפונית לבירות), ג'ימאל כנעאן, ב-10 בספטמבר 2019, שחיזבאללה צועד אחרי נצראללה ונכון לפעול בכל מקום, "בין אם יהיה זה בסוריה, בגבול [סוריה-לבנון], ברקס מול הלבנון [הקרוב בחלקו הדרומי לחרמון הישראלי] או בכל מקום אחר שנצראללה יורה לו זאת".¹⁷ המוטיבציה הגוברת של חיזבאללה לפעול בשירות איראן נגד ארה"ב התבטאה בנאום חג העאשורא' של נצראללה שבו הצהיר כי "מפקד המחנה שלנו הוא האמאם ח'אמנאי, ומרכז המחנה היא הרפובליקה האסלאמית של איראן. אמריקה מנסה לכתר אותה... אנו אומרים לאמאם ח'אמנאי, הוי בן האמאם חוסיין, לא נשאר אותך לבד מול אמריקה וישראל".¹⁸

חיזבאללה משמש אחד הגורמים החשובים בקידום האמביציה האיראנית להגיע להגמוניה אזורית, ובהמשך – לשינוי סדרי יסוד של המערכת העולמית. כחלק מתהליך הפיכתו משליח למרכיב מרכזי בהפעלת הטרור הפרו-איראני בזירה הגלובלית ביצע חיזבאללה תפקידי תיווך בשירות משה"מ. במסגרת זאת הוא מאמן, מגייס ומממן מיליציות שיעיות הנתמכות בידי כוחות קודס, ואף שותף לתכנון הפיגועים שלהן.¹⁹ כפי שחשף אבו מהדי אל-מהנדס, סגן מפקד אל-חשד אל-שעבי העיראקי ויד ימינו של קאסם סולימאני, חיזבאללה תכנן פיגועים עבור המיליציות השיעיות בעיראק נגד יעדים אמריקאיים בתקופת מלחמת עיראק.²⁰ לצד זאת בכירים בחיזבאללה, ובהם רמטכ"ל הארגון דאז עמאד מוע'ינה, סגנו טלאל חמיה ובכיר הארגון עלי מוסא דקדוק, מילאו תפקיד בכיר, בשת"פ עם סגן מפקד כוחות קודס, עבד אל-רזא שהלאי, בהקמת המיליציות השיעיות העיראקיות שלחמו נגד האמריקאים ובראשן ג'יש אל-מהדי בראשות מוקתדא צדר.²¹

התפקיד של חיזבאללה בלט כאשר השתתף באימוני המליציות השיעיות העיראקיות במהלך מלחמת עיראק. תפקיד זה של חיזבאללה היה הכרחי, בין היתר, במקרים שבהם פרצו ויכוחים על רקע אתני בין המדריכים הפרסים משה"מ לחניכים הערבים מהמיליציות השיעיות, כפי שהעידו, למשל, פעילים מהמיליציות השיעיות הללו בחקירתם על ידי הצבא האמריקאי במהלך המלחמה.²² חיזבאללה ממשיך לשמש זרוע ארוכה של טהראן, בין היתר באפריקה. הוא מקיים אימונים בניגריה לפעיליה של התנועה האסלאמית של ניגריה, רשת שיעית פרו-איראנית הנשענת על הנוכחות של שיעים לבנוניים בניגריה ובמדינות נוספות במערב אפריקה.²³

נצראללה הצהיר שהחיזבאללה רואה עצמו מחויב להצטרף לצד איראן אם תפרוץ מלחמה בינה לבין ארה"ב.²⁴ המסגרת הפיקודית שמיועדת לתכנן, לתאם ולתקוף אינטרסים אמריקאיים וישראלים ברחבי העולם היא יחידה 910, מנגנון פיגועי חו"ל, בראשות טלאל חמיה וסגנו פואד שוכר, המבוקש על ידי ארה"ב בגין תפקידו הבכיר בפיגוע בבסיס המארינס בבירות ב-1983 שבו נהרגו 241 חיילים אמריקאים. על פי המדווח, בנו של חמיה העיד בפני חבריו, בניהם של בכירי חיזבאללה בעצמם, שאביו הפסיק להיפגש עם בכירים בצמרת הארגון מחשש שישראל חדרה לשורות הארגון ופגישותיו עימם יסכנו את חייו.²⁵ לאור השת"פ הצמוד בין קודמו בתפקיד, מוע'ינה, לסולימאני ולח'אמנאי, כפי שהתבטא, בין היתר, בתמונות שפורסמו לאחר חיסול מוע'ינה,²⁶ ניתן להקיש שגם טלאל חמיה מקיים יחסי עבודה צמודים עם ח'אמנאי וסולימאני. יחידה 910 הוכיחה כי בידיה תשתית טרור בזירות מגוונות ברחבי העולם, כאשר ביצעה או התכוונה לבצע פיגועי טרור נגד יעדים ישראליים, אמריקאיים ויהודיים ביבשות ובאזורים רבים. בשל תשתיות הטרור הרבות שהקים ביעדים שונים ברחבי העולם נראה שחיזבאללה יכול להוציא לפועל פיגוע טרור כמעט בכל מקום בעולם, כפי שאכן קבע ממשל טראמפ.²⁷

דריסת הרגל של חיזבאללה אכן ניכרת ביבשות ובאזורים רבים שבהם אותרו פעילות או מזימות טרור של הארגון. אזורים אלו כוללים את אירופה – גרמניה, איטליה, בריטניה, צרפת, יוון, קפריסין, בוסניה-

הרצוגובינה; המזה"ת – סוריה, עיראק, תימן, שטחי הרשות הפלסטינית באיו"ש והחמאס ברצועת עזה, סעודיה, בחריין, איחוד האמירויות, כווית, מצרים, אלג'יריה ומרוקו; אפריקה – ניגריה ואוגנדה; אמריקה הלטינית – בוליביה, פרו, פנמה, ארגנטינה; הקווקאז – אזרבייג'אן; רוסיה – באמצעות סטודנטים פלסטינים שגויסו לחיזבאללה והונחו לאסוף מודיעין על יעדים אמריקאיים, יהודיים וישראלים; דרום מזרח אסיה – תאילנד, הפיליפינים, סינגפור ומיצר מלאקה.²⁸ מעצריהם של שלושה פעילי היחידה בשנים האחרונות בארה"ב משקף את המאמץ שחיזבאללה משקיע באיסוף מודיעין על אודות יעדים אסטרטגיים לצורך פיגועים אפשריים בארה"ב ובקנדה. עלי כוראני, שגויס לחיזבאללה ב-2002 וקיבל אזרחות אמריקאית ב-2009, נעצר על ידי הרשויות האמריקאיות ב-2017 לאחר שאסף, בהנחיית חיזבאללה, מודיעין לקראת פיגועים אפשריים בשדות התעופה הבינ"ל על שם קנדי בניו יורק ועל שם פירסון בטורונטו, מתקנים מודיעיניים וצבאיים בניו יורק, וכן בכירי צה"ל באזור ניו יורק.²⁹ כפי שעלה מחקירתו של כוראני, הרשתות הללו צפויות לבצע פיגוע על אדמת ארה"ב בעת מלחמה בין ארה"ב לאיראן.³⁰ כוראני עצמו עבר הכשרה צבאית ואימוני נשק במחנה אימונים של חיזבאללה בלבנון ב-2011.³¹ פעיל אחר של יחידה 910, סאמר אל-דבק, תושב משיגן שגויס לחיזבאללה בשלהי 2007 / תחילת 2008 ונעצר על ידי האמריקאים ב-2017, עבר בלבנון הכשרה אינטנסיבית בנושא חבלה וכן אימוני אמל"ח, גילוי וניעור עיקוב, התנקשויות ופיגוע נגד בניינים, וכן הדרכה דתית-אידאולוגית שכללה שיעורי מסירת נפש. בין היתר הוא שוגר לפנמה כדי לאתר יעדים אמריקאיים, ישראלים ופנמיים אפשריים לפיגוע, ולבנגקוק כדי להעלים חומר נפץ של חיזבאללה שנטש על ידי פעילים אחרים של הארגון לאחר שהם גילו שהם תחת מעקב.³² הפעיל השלישי של יחידה 910 שפעל בארה"ב, אלכסיי סעב, גויס לחיזבאללה ב-1996, עבר הכשרה צבאית בלבנון בשנת 1999 ושוב בשנים 2004–2005 שכללה אימוני אמל"ח וחבלה, ואיתר עבור חיזבאללה יעדים אפשריים לפיגוע בבוסטון, ניו יורק וושינגטון. הוא נעצר בניו יורק ביולי 2019 לאחר שקיבל אזרחות ב-2008. בין היעדים שעליהם תצפת סעב היו גשר ג'ורג' וושינגטון, בניין אמפייר סטייט, פסל החירות וכיכר הראלד בניו יורק, וכן אנדרטת וושינגטון וושינגטון ואצטדיון פנווי פארק (Fenway Park) בבוסטון.³³ לאור המידע שעלה מחקירותיהם של כוראני ודבק הזהיר באוקטובר 2017 ניקולס ראסמסן, ראש המרכז הלאומי למאבק בטרור דאז, שחיזבאללה נחוש להחזיק תשתית טרור בארה"ב שתאפשר לו לבצע פיגועים בארה"ב כמרכיב קריטי בסל היכולות שלו.³⁴

בעקבות מבצע "מגן צפוני" איבד חיזבאללה, ככל הנראה באופן מוחלט, את המנהרות, שהיו הנשק האסטרטגי שבאמצעותו התכוון לפלוש לישראל ולכבוש בה רצועת שטח במהלך המלחמה הבאה בחזית הצפון. עם זאת, לטענת נצראללה, הארגון עדיין מתכוון להוציא לפועל את תוכנית "כיבוש הגליל". לשם כך חיזבאללה מתאמן במתקנים של לוחמת שטח בנוי בבקאע.³⁵ לטענת נצראללה, הניסיון שצבר חיזבאללה במלחמה בסוריה שדרג את יכולתו לפלוש לגליל.³⁶ ככל הנראה התוכנית האופרטיבית הנוכחית של חיזבאללה היא לחזור לישראל באמצעות פשיטה יבשתית שתבצע בחסות מכת אש ארטילרית מאסיבית לאורך הגבול.³⁷ לאור האסטרטגיה האיראנית שמגובה בהצהרות של נצראללה, שלפיהן מלחמה בין איראן לארה"ב – שבמסגרתה תתנהל מתקפה נגד איראן – תיתקל בתגובה שתכלול תקיפות נגד ישראל, צפוי שחיזבאללה יתקוף במקרה כזה בטילים את ישראל, וככל הנראה ינסה להוציא לפועל את תוכניתו לכבוש רצועת שטח בצפון ישראל. בנוסף לכך, הצהרת ראש הלשכה המדינית בחמאס, צאלח ערורי, שהינו אחריו על פיגועי חמאס בגדה המערבית, בפגישתו עם ח'אמנאי ביולי 2019, שלפיה "חמאס רואה עצמה קו ההגנה הראשון של איראן", מפגינה נכונות של חמאס לתקוף את ישראל אם איראן תותקף.³⁸ הבמה שבה נמסרה הצהרת חמאס, בפגישה עם ח'אמנאי, משקפת בעצמה את הציפייה של איראן שחמאס, בנוסף לג'יהאד האסלאמי, תשתתף באופן פעיל בתרחיש כזה של הסלמה, בתמורה לסיוע הצבאי והפיננסי שהיא מקבלת מטהראן.

אפגניסטן

דריסת הרגל האיראנית באפגניסטן, בעיקר באמצעות הסיוע לטאליבן, מעניקה לטהראן אפשרות לתקוף ישירות או באמצעות מיליציה אפגנית את הכוחות האמריקאיים במדינה. התמיכה האיראנית בטאליבן ידועה לממשל טראמפ, וזה הגיב בסנקציות נגד בכירים בכוחות קודס שאחראים על מתן הסיוע לטאליבן.⁴⁰ שר החוץ פומפאו האשים את איראן במעורבות בפיגוע ב-31 במאי 2019 שבו פצעו הטאליבן ארבעה חיילים אמריקאים בקאבול.⁴¹ אף שהיו על סף מלחמה בשלהי שנות התשעים, על רקע הרדיפה הברוטלית של בני שבט ההזארה השיעי על ידי הרוב הסוני באפגניסטן, איראן והטאליבן התגברו על משקעי העבר ובאו בברית בלתי כתובה בשלהי 2001, בעקבות הפלישה האמריקאית לאפגניסטן. כפי שהעיד בכיר הטאליבן ח'יראללה ח'ירח'ואה (Khairullah Khairkhwa), שנעצר בפקיסטן ב-2002 ונחקר על ידי האמריקאים בגוואנטנמו לאחר שמילא תפקיד בכיר במגעים עם איראן, החל מ-2001 נענתה איראן לבקשת הטאליבן לספק לה אמל"ח לשימוש נגד האמריקאים.⁴² היחידה בכוחות קודס שאחראית על התמיכה בטאליבן היא גיס אנצאר, שמבסיסה במשהד ובזאהדאן, סמוך לגבול עם אפגניסטן, אחראית על מתן הכשרות, מימון וחימוש הטאליבן, ואף מרחב בטוח למפקדיו במזרח איראן.⁴³ החל מ-2017 מיישמים כוחות קודס והטאליבן הסכם שאליו הגיעו ולפיו הטאליבן יקבלו מכוחות קודס סיוע צבאי ופיננסי בתמורה לכך שיתקפו את הממשלה האפגנית במחוז המערבי, הראט.⁴⁴

אף שהטאליבן נתמכים גם על ידי ה-ISI הפקיסטני, נראה שהתמיכה שאיראן מגישה להם היא קריטית. כך תלו שלטונות אפגניסטן את האשם בהתפשטות הטאליבן ופיגועיו במדינה בסיוע האיראני,⁴⁵ והאשימו את כוחות קודס שהם נוכחים במחוז פראח (במערב המדינה, גובל עם איראן), במסגרת סיועם המשמעותי לפעילי הטאליבן להילחם נגד השלטון המרכזי.⁴⁶ במסגרת התמיכה בטאליבן, כוחות קודס מקיימים נוכחות בעיר האפגנית הראט, הסמוכה לגבול האיראני, ומחזיקים בה מפקדה קדמית. בגין נוכחות זו נהרגו פעילי כוחות קודס בתקיפות נגד הטאליבן. שלושה פעילי כוחות קודס נהרגו בתקיפה אמריקאית נגד בסיסים של הטאליבן במחוז האפגני פראח, סמוך לגבול האיראני, ב-2016.⁴⁷ לטענת התקשורת האפגנית, פעילי כוחות קודס אף לוחמים בקרבות של הטאליבן, וכך נהרגו בינואר 2019 שני פעילי כוחות קודס שלחמו לצד הטאליבן בקרבות במחוז פריאב (צפון המדינה) עם הכוחות האפגניים הסדירים.⁴⁸

התפקיד הראשי שכוחות קודס ממלאים היום בעיצוב המדיניות האיראנית באפגניסטן השתקף גם בהשתתפותו של סגן מפקד כוחות קודס, אסמאעיל קאאני, בשיחות שניהלה המשלחת האיראנית (בראשות מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני), בדצמבר 2018 עם הטאליבן בקאבול, שהודלפה בתמונה של חברי המשלחת שפורסמה בתקשורת האיראנית.⁴⁹ לצד הערוץ הטאליבני קיימת אפשרות סבירה שאיראן תוכל להסתייע גם בפעילי הפרוקסי האפגני שלה, מליצית פאטמיון, שהקימה כדי להגן על משטר אסד. רבים מאנשיה שבו לאפגניסטן.⁵⁰ מספרם נאמד באפריל 2019 בכ-10 אלף איש לפי הרשויות האפגניות.⁵¹ זאת לאור הצהרת מליצית פאטמיון, מנובמבר 2017 – לאחר הצהרת סולימאני על ניצחון על דאעש – שהיא נכונה להשתתף בקרבות בכל זירה שבה יורה לה ח'אמנאי לפעול.⁵²

אל-קאעידה

למרות ההבדלים האידאולוגיים והדתיים ביניהם הצליחו איראן ואל-קאעידה להניח לסכסוך השיעי-סוני ולהתרכז במאבק נגד האויבים המשותפים: מדינות המערב ובראשן ארה"ב, וסעודיה. אף על פי שאיראן מכחישה בתוקף האשמות שלפיהן היא שיתפה פעולה עם אל-קאעידה, בכיר לשעבר במשה"מ, סעיד קאסמי, חשף בריאיון לתקשורת האיראנית באפריל 2019 שבמסגרת הסיוע שהגישה איראן למוסלמים בבוסניה העניקו אנשי משה"מ, שנכחו בבוסניה בכיסוי של הצלב האדום האיראני, הכשרות צבאיות לפעילי אל-קאעידה במהלך מלחמת בוסניה (1992–1995).⁵³ אבן דרך ראשונה בשיתוף הפעולה הקטלני והמורכב בין שני הצדדים (שידע עליות ומורדות) היה פיגוע התופת שביצע אל-קאעידה נגד השגרירויות האמריקאיות בקניה ובטנזניה ב-7 באוגוסט 1998. בהתאם לאחריותה של איראן לפיגוע הזה, היא חויבה על ידי בית המשפט בארה"ב בשנת 2011 לשלם פיצויים למשפחות הנפגעים.⁵⁴ ציון דרך נוסף בשת"פ איראן-אל-קאעידה היה במלחמת עיראק 2003, כאשר במקביל לתמיכתה בשליחים השיעים העיראקים שלה מימנה איראן וחימשה גם את אל-קאעידה בעיראק, באמצעות משרד המודיעין האיראני (MOIS), כדי להרוג חיילים אמריקאיים.⁵⁵ במסגרת השת"פ הזה נגד כוחות הקואליציה בעיראק הופקד בכיר חיזבאללה, טלאל חמיה, על הברחת פעילי אל-קאעידה מסוריה לעיראק.⁵⁶ שיתוף הפעולה בין שני הצדדים הותנע בראשית שנות התשעים בסודאן, בשידוך שירותי הביטחון המקומיים, שאירחו את מנהיג אל-קאעידה בן לאדן כשהתגורר זמנית במדינה החל מ-1991. בדו"ח שפרסמה קבעה חוועדה לחקירת אירועי 11 בספטמבר ש-1992 עברו בכירים באל-קאעידה אימוני חבלה באיראן וב-1993 בבקאע בלבנון, לאחר הסכם בלתי רשמי שהושג בדיונים בין איראן לאל-קאעידה בסודאן קודם לכן.⁵⁷ עלי מוחמד, פעיל אל-קאעידה, שהשתתף בפיגוע של אל-קאעידה בשגרירויות האמריקאיות בקניה ובטנזניה ב-7 באוגוסט 1998, העיד במשפטו בפני בית המשפט האמריקאי שהוא ארגן פגישה בין בן לאדן לעמאד מועיניה.⁵⁸ לדבריו, בן לאדן גילה עניין מיוחד בפיגוע התופת שביצע חיזבאללה נגד בסיס המארינס בבירות ב-1983 שבו נהרגו 241 איש.⁵⁹

איראן דוחה בעקביות את בקשת ארה"ב להסגר לידה את פעילי אל-קאעידה שלהם היא מעניקה מקלט. בין פעילים אלה יצינו בכירים בארגון כדוגמת סעד בן לאדן, וכן רשת מרכזית של פעילים שדרכם העביר אל-קאעידה כסף ופעילים מרחבי המזרח התיכון לדרום אסיה, במסגרת הסכם חשאי בין איראן לאל-קאעידה.⁶⁰ בכירי אל-קאעידה השוהים באיראן במעצר בית ביצעו בחסותה פיגועים מחוצה לה. כך אירע ב-2003, בפיגוע אל-קאעידה בריאד שבו נהרגו 35 איש, בהם 8 אזרחים אמריקאים. בעקבות תשדורות שיירט המודיעין האמריקאי בין פעילי אל-קאעידה השוהים באיראן לבין פעילי אל-קאעידה בסעודיה שביצעו את הפיגוע העביר הדיפלומט האמריקאי ריאן קרוקר, טרם הפיגוע, אזהרה למשלחת האיראנית בזינבה לבל תאפשר טהראן את הפיגוע, אך ללא הועיל.⁶¹ מסמכי אל-קאעידה שנתפסו על ידי האמריקאים בפשיטה על מחנהו של בן-לאדן באבוטאבאד שבפקיסטן ב-2011, שבה חוסל בן-לאדן, מוכיחים גם הם שאיראן הציעה לאל-קאעידה אמל"ח וכסף כדי שיתקפו אינטרסים אמריקאיים בסעודיה ובמפרץ הפרסי.⁶²

איראן יכולה גם לתקוף אינטרסים אמריקאים בים האדום ובאפריקה באמצעות קשריה הישירים עם שלוחת אל-קאעידה, השבאב הסומלי, שהעבירה בעבר אמל"ח איראני לפלסטינים בעזה.⁶³ כפי שקבע צוות מומחים של האו"ם, איראן מסייעת לשבאב הסומאלי להלבין ייצוא פחם, תהליך שגורף מיליוני דולרים בשנה לשבאב,⁶⁴ ולפיכך נראה שמעבר לשתי"פ בתחום הטרור בין שני הצדדים, יש בידי איראן גם מנופים

ללחוץ על השבאב לתקוף אינטרסים אמריקאים. יחסי קח-תן כאלו בין איראן לשבאב הסומלי כבר זוהו במלחמת לבנון השנייה ב-2006, כאשר בתמורה לאמל"ח ולכספים מאיראן שיגר אל-שבאב כוח של 720 פעילים ללבנון כדי שיילחמו לצד חיזבאללה.⁶⁵

העולם הערבי

שלוחותיה של איראן ברחבי המזרח התיכון מהוות כר פורה שדרכו תוכל טהראן לתקוף אינטרסים אמריקאיים באזור זה, בניגוד למדיניותן של הממשלות השונות במדינות אלו. לפי המסתמן, עיראק היא שאמורה, בראייתה של טהראן, לעמוד בקו האש הראשון מול ארה"ב. אירג' מסג'די, השגריר האיראני בבגדאד וסגן מפקד כוחות קודס, הצהיר במפורש על כוונה זו בריאיון בשלהי ספטמבר לתקשורת העיראקית, ובו איים שאל-חשד אל-שעבי העיראקי, אנצאראללה (החות'ים) בתימן וחיזבאללה הלבנוני יצטרפו למתקפת הגומלין האיראנית נגד ארה"ב אם טהראן תותקף על ידה.⁶⁶ דובר משרד ההגנה העיראקי, תחסיין אל-ח'פאג'י, הצהיר בתגובה שממשלת עיראק לא תתיר לאיראן לתקוף את האמריקאים בעיראק.⁶⁷ עם זאת, שורה של איומים מצד בכירי מליציות שיעיות בעיראק, שכפופות לטהראן ולא לבגדאד, ובהם כתאא'ב סיד אל-שוהדאאי,⁶⁸ גיס בדר, ⁶⁹ אל-נוג'באאי⁷⁰, וכן הוראה מפורשת של סולימאני לבאי כוחו בעיראק (ככל הנראה המליציות כתאא'ב חיזבאללה ועצאא'ב אהל אל-חק), לתקיפת יעדים אמריקאיים, משקפות את המוטיבציה הגבוהה של המליציות השיעיות העיראקיות לחרוג מהמדיניות העיראקית ולתקוף את ארה"ב ברחבי עיראק, אם סולימאני יורה להן כך.⁷¹

בחרין מהווה זירה נוספת שבה צפויה איראן לתקוף אינטרסים אמריקאיים, בין אם ישירות נגד הבסיסים האמריקאים במדינה, כפי שהצהירה, ובין אם באמצעות שלוחותיה השיעיות במדינה. כפי שעולה מחקירותיהם של פעילים שיעים בחריינים, המליציות השיעיות הבחרייניות מתאמנות במחנות אימונים של משה"מ באיראן, אצל חיזבאללה בלבנון, וכן על ידי מליציות שיעיות בעיראק, כאשר התמיכה כוללת גם הברחות נשק.⁷² אינדיקציה למוטיבציה האיראנית לפגוע באמצעות שליח במתקנים הצבאיים הימיים של ארה"ב בبحריין, ובראשם הצי החמישי האמריקאי, ניתן למצוא בציצו של העיתונאי האיראני, חוסיין דאריליאן, המקורב לחוגי משה"מ, במרץ 2017, שבו העלה תמונה של אוניית מלחמה מערבית שעגנה בبحריין וכתב: "במצאות שבה המהפכנים של בחרין מתקרבים לאוניות מלחמה של ארה"ב ומצלמים אותן, אם הם יחזיקו בנשק כבד, יהיה להם פשוט מאוד לתקוף אותן".⁷³ הפרוקסי העיקרי שבאמצעותו פועלת איראן לערעור היציבות בبحריין היא מליציית סראיא אל-אשתר (הוקמה ב-2013). מנהיג המליציה, מרתצ'א אל-סנדי, שחוסה באיראן מאז 2011, קורא בגלוי למהפכה אלימה שתדיח את משטר אל-ח'ליפה.⁷⁴ חלק מפעיליה הבכירים, כגון אחמד חסן יוסף, פועלים מאיראן כדי לחמוק מגזרי דין שהוצאו נגדם על ידי שלטונות בחרין.⁷⁵ ביטוי נוסף לקשר הישיר של המליציה לאיראן ולחיזבאללה התבטא, לטענת שלטונות בחרין, בביקור שערכו בכירים במליציה באיראן ב-2011 כדי לתכנן פיגועים, ובפגישה שקיימו עם נסראללה וסגנו נעים קאסם בבירות ב-2012, שבה קיבלו מנסראללה 20 אלף דולר כדי שימשיכו לבצע פיגועים בממלכה, לצד ביקור נוסף באיראן ובבירות שערכה משלחת של המליציה ב-2015 למטרות זהות.⁷⁶

מיליציה שיעית בחריינית נוספת שנתמכת בידי איראן היא סראיא אל-מוח'תאר, שהוקמה ב-2013 ואשר חרתה על דגלה להדיח את משטר אל-ח'ליפה ולהקים מדינה החוסה בצילה של איראן. הזיקה בין המיליציה לאיראן התבטאה בין היתר בקבורת פעיליה בקום שבאיראן.⁷⁷ לאור צעדי המנע מצד שלטונות בחרין, שמתבטאים בסיכול חלק מניסיונות הברחת הנשק אל בחרין,⁷⁸ האמל"ח שבידי המיליציות הללו פחות משמעותי מזה של המיליציות השיעיות שפועלות בעיראק ובתימן, אך עדיין נראה שחלקו, ובמיוחד מטעני הקלע (EFP) מתוצרת איראן, המוכרים היטב לצבאות ארה"ב וישראל מזירות הלחימה בעיראק, בלבנון ובאפגניסטן, וכן מקלעי RPG ורובי צלפים,⁷⁹ עלולים להיות קטלניים.

הזירה התימנית, שבה שולטת תנועת אנצאראללה השיעית בבירה צנעא ובחלקים נרחבים של המדינה – בתמיכת כוחות קודס וחיזבאללה – עלולה לשמש כר פורה לפעילות טרור פרו-איראנית נגד אינטרסים אמריקאיים בתימן, ובמיוחד בים האדום. קאסם סולימאני כבר הצביע פומבית על היכולת הטילית האיראנית במרחב הים האדום בהצהירו ביולי 2018 ש"הים האדום כבר אינו בטוח עבור נוכחות האמריקאים".⁸⁰ הצהרת סולימאני באה יממה לאחר מתקפת אנצאראללה על שתי מיכליות נפט סעודיות מערבית לנמל חודידה האסטרטגי בדרום הים האדום, שאילצה את סעודיה להפסיק את ייצוא הנפט דרך הים האדום למשך 12 ימים.⁸¹ האכוונה האיראנית של פיגועי אנצאראללה נחשפה פומבית עם הצהרתו של בכיר משה"מ נאצר שעבאני, באוגוסט 2018, שמשה"מ הם שהורו לחות'ים לבצע את המתקפה ביולי נגד שתי מיכליות הנפט הסעודיות בים האדום.⁸² בנוסף, לאיראן השפעה פוליטית-דתית משמעותית על אנצאראללה, אף שלכאורה מדובר בשני זרמים שונים בשיעה (האיראנים משתייכים לשיעה התרי-עשרית, והחות'ים – לשיעה הזיידית). בפגישתו עם ח'אמנאי באוגוסט 2019 הצהיר דובר אנצאראללה, מוחמד עבד אל-סלאם, "אנו רואים בשלטוןך המשך של הדרך של נביא האסלאם ושל שלטון אמיר המאמינים [האמאם עלי]" ⁸³ באפריל 2019 הצהיר מזכיר מחלקת המדינה האמריקאית, מייק פומפאו, שאנצאראללה

מסרבת ליישם את הסכם סטוקהולם שעליו חתמה ובמסגרתו התחייבה לסגת מנמל חודידה (מוקד מרכזי להברחות נשק מאיראן) בעקבות אכוונה מאיראן.⁸⁴

כפי הנראה, סגן מפקד כוחות קודס, עבד אל-רזא שהלאי, הוא המפקד על פעילות כוחות קודס בתימן.⁸⁵ כפי שהודה סגן מפקד כוחות קודס, אסמאעיל קאאיני, במרץ 2015, כוחות קודס פועלים בתימן, לטענתו במשימת סיוע הומניטרי בדמות סיוע לפצועים.⁸⁶ למרות הכחשותיו של נצראללה, נוכחות חיזבאללה בתימן מתועדת גם היא, אם כי הינה מצומצמת לעומת נוכחותו בסוריה. ערוץ הטלוויזיה הסעודית אל-חדת' תיעד את פעילי חיזבאללה – אבו צאלח, שיח' ג'ואד ומהדי – מעבירים הדרכת גרילה, כולל פיגועי התאבדות, לפעילי אנצאראללה בשטח תימן.⁸⁷ לטענת ממשלת סעודיה, חיזבאללה שותף לירי הטילים הבליסטיים מתימן לשטחה.⁸⁸

ממשל טראמפ אכן הטיל סנקציות על אבו עלי טבטבאאי, פעיל בכיר במערך המבצעי של חיזבאללה, ששוגר לתימן ב-2015 כדי לעמוד בראש צוות ההדרכה של חיזבאללה במדינה.⁸⁹ לטענת הקואליציה בהנהגת סעודיה, פעילי חיזבאללה משתתפים בקרבות בתימן, וכך נהרגו באחד הקרבות של כוחות הקואליציה ביוני 2018 שמונה פעילי חיזבאללה.⁹⁰ בהתאם לנוכחותם הפיזית בתימן ספגו כוחות קודס וחיזבאללה אבידות בתימן⁹¹ ובהם, לטענת משרד ההגנה התימני, מומחים לטילים.⁹² אף על פי שטהראן מכחישה רשמית את מעורבותה הצבאית בתימן הודה מפקד חיל האוויר במשה"מ, חאג'י-זאדה, בספטמבר 2019 במפורש בשילוב הכוחות בין אנצאראללה, חיזבאללה וכוחות קודס, באומרו שאיראן מסייעת למדוכאים בתימן, בחיזבאללה ובפלסטיין, שהפכו לקואליציה אחת שפועלת במשותף.⁹³ לאור השת"פ הזה, נראה שהצהרת סגן מפקד כוחות קודס קאאיני, שברשות החותיים טילים בליסטיים לטווח של 400-500 ק"מ בעלי טווח סטייה של 10-12 מטר,⁹⁴ נשענת על ידע אישי שלו לגבי הברחת האמל"ח הזה מאיראן לאנצאראללה, ומעצים את הפוטנציאל המסוכן של הזירה התימנית עבור האינטרסים האמריקאיים. מבין מערכות הנשק שבידי אנצאראללה, נראה שהאמל"ח שמסופק ע"י איראן – ובמיוחד הכטב"מים, טילי חוף-ים C-802 מתוצרת סין (אותו דגם שהטביע את ספינת חיל הים אח"י חנית במלחמת לבנון השנייה) וכן סירות הנפץ, אשר קרוב לוודאי מסופקות אף הן מאיראן – מוסיף לנשק שברשות המיליציה ממד אסטרטגי קטלני מובהק שיכול לשמש אותה נגד כלי שיט אמריקאיים וישראלים בים האדום ובמיצרי באב אל-מנדב.⁹⁵

סיכום

מאז כינונו של משטר המהפכה האסלאמית הקימה איראן המהפכנית בהדרגה ובשקידה מערך רשתות טרנס-לאומיות פרו-איראניות המורכבות מארגוני טרור בני חסותה ובעלי בריתה. המערך הזה מאפשר לה לחלוש על פלטפורמת טרור חובקת עולם ולקיים נוכחות טרוריסטית גלובלית משמעותית ומקיפה. יש אפוא יסוד לקביעה כי איראן היא המדינה המובילה בעולם במתן חסות לטרור, כפי שהיא מוגדרת על ידי הממשל האמריקאי הנוכחי (ורוב קודמיו). איראן צברה ניסיון רב במלחמת איראן-עיראק (1980-1988), במלחמת עיראק (2003-2011), במשברי דאעש ובמלחמת האזרחים בסוריה – ארבעת הצמתים ההיסטוריים ששימשו גורם משמעותי בפיתוח תורת ההפעלה של מערך הטרור הטרנס-לאומי. בהתבסס על לקחיה, איראן חולשת כיום על מערך טרור טרנס-לאומי מקיף, שישירות אותה בכל תרחיש צבאי נגדה, ויעמוד לרשותה בהתאם למינון שתקבע.

על בסיס תורת ההפעלה שהתגבשה בטהראן, השאיפה האיראנית היא שכוחות קודס יהיו נוכחים בארצות היעד, בין אם כדי לפעול בעצמם נגד אויבי איראן ובין אם כדי לסייע מקרוב לבאי כוחם לבצע את פעילות הטרור.⁹⁶ מערך זה מורכב מארגונים שיעים וסונים כאחד, כאשר הקו המנחה את איראן הוא ביסוס ההגמוניה שלה במזה"ת ודריסת הרגל שלה ברחבי העולם, כך שתוכל לאיים בצורה משמעותית על ארה"ב ושותפותיה בכל תרחיש מלחמתי שהוא. כך מנסה איראן להרתיע את ארה"ב מלקדם יוזמה התקפית נגדה. נראה כי לכך כיוון מפקד משה"מ סלאמי בהצהירו "אנו מחויבים להרכיב נוסחת ניצחון על האויב, בכל התרחישים. כיום, עוצמתנו הבינ"ל היא בת תוקף, מוכרת ובעלת פוטנציאל הרתעתי יוצא דופן".⁹⁷ בהתאם לכך, התוכניות האופרטיביות של ארה"ב (וישראל) לקראת האפשרות של תקיפת איראן, אם זו תידרש לנוכח ההסלמה בפרובוקציות, צריכות לשקף גם היבט זה של הסכנה שנשקפת מצד איראן ובעלי בריתה ברחבי העולם. מודעות זו מחייבת מאמץ רב-לאומי משולב, שיכוון הן להשגה מהירה של נקודת ההכרעה ואובדן נכסי היסוד של המשטר והן לפעילות סיכול מקדימה לנטרול נוכחות הטרור בזירות השונות.

¹ סלאמי: אנו מחויבים להרכיב נוסחת ניצחון על האויב בכל התרחישים, "תסנים", 3 ביולי 2019.

² ראו בהקשר זה את דבריו של בריאן הוק, השליח האמריקאי המיוחד לענייני איראן, בפני ועדת הסנאט לענייני חוץ ב-16 באוקטובר 2019:

"This Administration does not seek armed conflict with Iran. [But] we have been equally clear to the regime that we will defend our citizens, forces, and interests, including against attacks by Iran or its proxies". Brian H. Hook, *Testimony before the Senate Foreign Relations Committee*, 16 October 2019, p. 5.

³ "אנחנו מתחילים לגעת ברף המלחמה", *ישראל היום*, 29 בספטמבר 2019.
⁴ יוסי מנשרוף, "איראן והקהילות השיעיות במפרץ הפרסי: רשתות שיעיות טרנס-לאומיות פרו-איראניות, 1963–1989", חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה, אוניברסיטת חיפה, פברואר 2019, עמ' 200–201.
⁵ "פגישת מזכ"ל הג'יהאד האסלאמי עם מנהיג המהפכה", *אתר המנהיג* (איראן), 14 בדצמבר 2016.
⁶ "הצהרת [ח'אמנאי] בפגישה עם בכירי המשטר ועם אורחי ועידת האחדות האסלאמית", *אתר המנהיג* (איראן), 19 בינואר 2014.

⁷ "Fact Sheet: Designation of Iranian Entities and Individuals for Proliferation Activities and Support for Terrorism", *U.S. Department of the Treasury*, 25 October 2007.

⁸ "Iran: Uses of Terror", *CIA Terrorism Review*, 22 October 1987 (secret), approved for released on June 1999, 11.

⁹ "הצהרה בטקס [המחזור] השישי של הקורס לפיקוד למטה של האוניברסיטה על שם האמאם חוסיין", *אתר המנהיג* (איראן), 20 בנובמבר 1989.

¹⁰ "Treasury Designates Iranian Commercial Airline Linked to Iran's Support for Terrorism", *U.S. Department of the Treasury*, 12 October 2011; "Treasury Designates Iran's Foreign Fighter Militias in Syria along with a Civilian Airline Ferrying Weapons to Syria", *U.S. Department of the Treasury*, 24 January 2019.

¹¹ "Morocco cuts diplomatic ties with Iran over Western Sahara feud", *Al-Jazeera*, 11 March 2018.
¹² "Exclusive: Iran Steps up Support for Houthis in Yemen's War – Sources", *Reuters*, 21 March 2017.

¹³ "קייס ח'זעלי מאיים על סעודיה בתגובה חריפה בגין התערבותה בעיראק ותמיכתה בטרור", <https://aliraqnet.net/> (עיראק), 8 בינואר 2014.

¹⁴ "הבטחתי לאאל-סעוד שאצטלם תמונת סלפי ליד הכעבה", *תסנים* (איראן), 17 ביולי 2016.

¹⁵ "סיד חסן נסראללה: אמונתנו בשלטון חכם ההלכה גדולה יותר מזו של האיראנים", *פרדא ניוז* (איראן), 11 במרץ 2018. חיזבאללה הכחיש את דברי נסראללה, והם הוסרו מהאתר פרדא לאחר שאלו עוררו ביקורת חריפה מצד מתנגדי חיזבאללה. עותק נמצא ברשות המחבר.

¹⁶ "סיד חסן נסראללה: אמונתנו בשלטון חכם ההלכה גדולה יותר מזו של האיראנים", *פרדא ניוז* (איראן), 11 במרץ 2018.

¹⁷ "חיזבאללה ערך טקס עאשורא' בעמשית: 'לא נעזוב את הנשק ולא את עמנו, ולא נרשה לאיש לפלוש לארצנו'", *אל-מנאר*, 10 בספטמבר 2019.

¹⁸ "סייד נסראללה בליל העשירי במוחרם: מפקד המחנה שלנו הוא האמאם ח'אמנאי ומרכזו היא הרפובליקה האסלאמית", *אל-מנאר*, 9 בספטמבר 2019.

¹⁹ Ben Hubbard, "Iran Out to Remake Mideast with Arab Enforcer: Hezbollah", *New York Times*, 27 August 2017.

²⁰ ריאיון אבו מהדי אל-מוהנדיס לערוץ אל-מיאדין הלבנוני המקורב לחיזבאללה, 3 בינואר 2017; נוכחות חיזבאללה בעיראק הוכחה, בין היתר, במעצר בכיר חיזבאללה, עלי מוסא דקדוק, על ידי כוחות הקואליציה בבצרה במרץ 2007 לאחר שבינואר 2007 הוביל את הפיגוע נגד מרכז התיאום המחוזי (PJCC) ששימש את הכוחות האמריקאיים בכרבלא שבמהלכה נחטפו והוצאו להורג 5 חיילים אמריקאים, ראו:

"Factsheet: Ali Mussa Daquduq", *Institute for the Study of War*, 14 May 2012.

²¹ ריאיון אבו מהדי אל-מוהנדיס לערוץ אל-מיאדין, 3 בינואר 2017; "צה"ל חושף תשתית טרור ראשונית של חיזבאללה ברמת הגולן", *אתר דובר צה"ל*, 13 במרץ 2019;

"Treasury Designates Individuals and Entities Fueling Violence in Iraq", *U.S. Department of the Treasury*, 16 September 2008.

²² *Harmony Project at The Combating Terrorism Center (CTC) at West Point*, Redacted Interrogation Report 012, Spring 2007-Early 2008; *Harmony Project at the CTC*, Redacted Interrogation Report 010, Spring 2007-Early 2008.

²³ Mona Alami, "Hezbollah allegedly training Nigerian Shiites to expand influence in West Africa", *Middle East Institute*, 5 July 2018.

²⁴ "Hizbullah Leader Nasrallah Pledges Allegiance to Khamenei, Adds: Regional War Would Spell the End of Israel, U.S. Hegemony", *MEMRITV*, 10 September 2019.

²⁵ "טלאל חמיה, חברו של עמאד מועיניה שמפחד מחבריו בחיזבאללה", www.24.ae (איחוד האמירויות הערביות), 21 ביולי 2019.

²⁶ לתמונת ח'אמנאי עם מועיניה ראו: "נשיקת מנהיג המהפכה על פניו של עמאד מועיניה", *משרק ניוז* (איראן), 16 בפברואר 2012, <https://www.mashreghnews.ir/news/99387/%D8%B9%DA%A9%D8%B3-%D8%A8%D9%88%D8%B3%D9%87-%D8%B1%D9%87%D8%A8%D8%B1-%D8%A7%D9%86%D9%82%D9%84%D8%A7%D8%A8-%D8%A8%D8%B1-%D8%B5%D9%88%D8%B1%D8%AA-%D8%B9%D9%85%D8%A7%D8%AF-%D9%85%D8%BA%D9%86%DB%8C%D9%87>

לתמונת עמאד מועיניה לצד סולימאני, שצולמה ב-2007 ופורסמה לראשונה על ידי חסן ח'וימיני, נכדו של האיתאללה ח'וימיני, ב-2012, ראו: "האלוף סולימאני בלוויית נסראללה והשהיד עמאד מועיניה", *אל-עאלם*, 5 באוקטובר 2019,

<https://www.alalamtv.net/news/4474691/%D8%B4%D8%A7%D9%87%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%88%D8%A7%D8%A1-%D8%B3%D9%84%D9%8A%D9%85%D8%A7%D9%86%D9%8A-%D8%A8%D8%B1%D9%81%D9%82%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%AF-%D9%86%D8%B5%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%87%D9%8A%D8%AF-%D8%B9%D9%85%D8%A7%D8%AF-%D9%85%D8%BA%D9%86%D9%8A%D8%A9>

²⁷ "Briefing of U.S. Efforts to Counter Hizballah", *U.S. Department of State*, 10 October 2017.

²⁸ "U.S. offers up to \$12 million to bring two Lebanese Hizballah terrorists to justice", share.america.gov, 24 October 2017; Matthew Levitt, "Hizballah: A Case Study of Global Reach", Remarks to a conference on "Post-Modern Terrorism: Trends, Scenarios, and Future Threats", *International Policy Institute for Counter-Terrorism*, Herzliya, Israel, 8 September 2003; Matthew Levitt and David Schenker, "Who Was Imad Mughniyeh?", *Washington Institute – Policy Watch* 1340, 14 February 2008 *מכון ירושלים לאסטרטגיה*, "עומר דוסטר", "מעורבות איראן בסהרה המערבית", *מכון ירושלים לאסטרטגיה*, 4 בספטמבר 2018.

²⁹ *United State of America vs. Ali Kourani*, The Southern District of New York, 31 May 2017, Complaint, pp. 3, 6–8.

³⁰ Matthew Levitt, "Hezbollah Isn't Just in Beirut. It's in New York, Too", *Foreign Policy*, 14 June 2019.

³¹ *United State of America vs. Ali Kourani*, p. 3.

³² *United State of America vs. Samer El-Debek*, The Southern District of New York, 31 May 2017, Complaint, pp. 3, 9–10, 12–13.

³³ *United State of America vs. Alexei Saab*, The Southern District of New York, 8 July 2019, Complaint, pp. 11, 17–22.

³⁴ "US officials warn of potential Hezbollah threat to US homeland", *CNN*, 11 October 2017.

³⁵ Nicholas Blanford, "Hezbollah's Evolution: From Lebanese Militia to Regional Player", *Middle East Institute*, Policy Paper 4, November 2017, p. 5.

³⁶ "שיחה עם מזכ"ל חיזבאללה חסן נסראללה", אל-מיאדין (לבנון), 15 ינואר 2015.

³⁷ אבי יששכרופ, "היום שאחרי המנהרות: תכנית התקיפה החשאית של חיזבאללה בגליל", *ואלה*, 2 ביולי 2019.

³⁸ "נסראללה: ההתנגדות התפתחה כמותית ואיכותית והאויב היום חושש ממנה יותר מאי פעם", אל-מנאר (לבנון), 12 ביולי 2019.

³⁹ "פגישת סגן ראש הלשכה המדינית בחמאס והמשלחת הנלווית עם מנהיג המהפכה", *אתר המנהיג* (איראן), 22 ביולי 2019.

⁴⁰ "Treasury and the Terrorist Financing Targeting Center Partners Sanction Taliban Facilitators and their Iranian Supporters", *U.S. Department of the Treasury*, 23 October 2018.

ארה"ב הטילה לראשונה סנקציות נגד איראן בגין תמיכתה בטאליבן ב-2007, ראו:

"US Treasury OFAC Designation of Iranian Entities and Individuals for Proliferation Activities and Support for Terrorism", *U.S. Department of the Treasury*, October 27, 2007;

"Treasury Targets Networks Linked To Iran", *U.S. Department of the Treasury*, 6 February, 2014.

⁴¹ "Secretary of State Michael R. Pompeo Remarks to the Press", *Department of State*, 13 June 2019.

⁴² Thomas Joscelyn, "Analysis: Iran has Supported the Taliban's Insurgency Since late 2001", *FDD's Long War Journal*, 29 May, 2016.

⁴³ "US Treasury OFAC Designation of Iranian Entities and Individuals for Proliferation Activities and Support for Terrorism", *U.S. Department of the Treasury*, October 27, 2007; "Fact Sheet: U.S. Treasury Department Targets Iran's Support for Terrorism Treasury Announces New Sanctions Against Iran's Islamic Revolutionary Guard Corps-Qods Force Leadership", *Press Center of the U.S. Department of the Treasury*, 3 October 2010; Anthony Cordesman, *The Gulf Military Balance: Vol 1- The Conventional and Asymmetric Dimensions*, Center for Strategic and International Studies, January 2014, p. 148; Margherita Stancati, "Iran Backs Taliban With Cash and Arms", *Wall Street Journal*, June 11, 2015; "Iranian military teaches Taliban fighters the art of ambush", *The Times*, March 21, 2010.

⁴⁴ "Treasury and the Terrorist Financing Targeting Center Partners Sanction Taliban Facilitators and their Iranian Supporters", *U.S. Department of the Treasury*, 23 October 2018.

⁴⁵ ראו למשל:

Ahmad Majidiyar, "Afghans see Iran's hand in Taliban's latest gains in western Afghanistan", *Middle East Institute*, 14 March 2018; "Iranian-made rocket in Kandahar shows Tehran's continued support of Taliban", *Salam Times* (Afghanistan), 6 June 2019.

⁴⁶ "Mounting Afghan Ire Over Iran's Support For Taliban", *Radio Farda* (Czechia), 31 July 2017.

⁴⁷ Nader Uskow, "State Sponsors of Terrorism: Examining Iran's Global Terrorism Network", *Testimony submitted to the House Homeland Security Subcommittee on Counterterrorism and Intelligence*, 17 April 2018, p. 8.

⁴⁸ "Iranians fighting alongside Taliban highlight Tehran's ongoing interference", *Salam Times* (Afghanistan), 14 January 2019.

- ⁴⁹ "מדוע איראן חשפה את שיחותיה עם ארגון כמו הטאליבן?!", *משרק* (איראן), 29 בדצמבר 2018, mshrhg.ir/923694.
- ⁵⁰ ריאיון באמצעות הדוא"ל עם ביל רוג'יו, חוקר אפגניסטן במכון (FDD) The Foundation for Defense of Democracies, 15 באוקטובר 2019.
- ⁵¹ "Afghans recruited to fight in Syrian war struggle back home", *AP*, 1 April 2019.
- ⁵² "הצהרה חשובה של דיביזיית פאטמיון לסולימאני בנוגע הסוף של דאעש", *תשנים* (איראן), 21 בנובמבר 2017.
- ⁵³ "שיחה עם סעיד קאסמי – חלק ב: מהנוכחות בבוסניה ועד רעידת האדמה בכרמאנשאה", 14 באפריל 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=hlwAJUQVmoM>; משה"מ אף תבעו אותו בבית המשפט.
- "Former Guard's Commander Summoned To Court For Damaging Remarks", *Radio Farda* (Czechia), 24 April 2019.
- ⁵⁴ Judith Abasimwila et al., Plaintiffs vs. The Islamic Republic of Iran, *U.S. District Court for D. C.*, 28 November 2011.
- ⁵⁵ "Treasury Designates Iranian Ministry of Intelligence and Security for Human Rights Abuses and Support for Terrorism", *U.S. Department of the Treasury*, 16 February 2012.
- ⁵⁶ "Who Are the Two Hezbollah Military Commanders Wanted by the U.S.?", *Haaretz*, 11 October 2017.
- ⁵⁷ דו"ח הוועדה לחקירת אירועי 11 בספטמבר, עמ' 61.
- ⁵⁸ *Trial Testimony of Ali Mohammed, United States vs. Ali Mohamed*, 20 October 2000 (transcript p. 28).
- ⁵⁹ United States vs. Ali Mohamed, p. 27.
- ⁶⁰ "Treasury Designates Key Al-Qa'ida Funding and Support Network Using Iran as a Critical Transit Point", *U.S. Department of the Treasury*, 27 July 2011.
- ⁶¹ "U.S. Suggests a Qaeda Cell in Iran Directed Saudi Bombings", *New York Times*, 21 May 2003; Dexter Filkins, "The Shadow Commander", *The New Yorker*, 30 September 2013.
- ⁶² Thomas Joscelyn and Bill Roggio, "Analysis: CIA releases massive trove of Osama bin Laden's files", *FDD's Long War Journal*, 1 November 2017.
- ⁶³ פראס אליאס, "איראן ותנועת אל-שבאב אל-מג'אהדין הסומלית", *מרכז עראק אל-ג'דיד* (עיראק), 6 בפברואר 2018.
- ⁶⁴ "Iran is New Transit Point for Somali Charcoal in Illicit Trade Taxed by Militants: U.N. report", *Reuters*, 9 October 2018.
- ⁶⁵ United Nations, "Letter Dated 21 November 2006 from the Chairman of the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 751 (1992) Concerning Somalia Addressed to the President of the Security Council", 22 November 2006, pp. 21–23.
- ⁶⁶ "Iranian Ambassador to Iraq General Iraj Masjedi: If the U.S. Attacks, We Will Respond on Iraqi Soil and Wherever There Is an American Presence", *MEMRITV*, 26 September 2019.
- ⁶⁷ "בגדאד מגיבה לאיום של טהראן: לא נתיר לתקוף את הכוחות האמריקאים", *אל-חורה* (ארה"ב), 27 בספטמבר 2019.
- ⁶⁸ "Iraqi Shiite Militia Leader Abu Alaa Al-Waladi: If U.S.-Iran War Breaks out, We Will Fight alongside Iran, All Americans in Iraq Will Be Held Hostages by the Resistance; We Could Easily Send Drone to Strike (U.S.) Embassy", *MEMRITV*, 28 August 2019.
- ⁶⁹ "בדר: העיראקים יפעילו התנגדות נגד אמריקה אם תפציץ את איראן, למרות הניטרליות של הממשלה", <https://sumer.news> (עיראק), 1 ביוני 2019.
- ⁷⁰ "אל-נוג'באא' מודיעה על מוכנותה של ההתנגדות העיראקית לתקוף אינטרסים אמריקאיים", almasalah.com (עיראק), 13 במאי 2019.
- ⁷¹ "Iran tells Middle East Militias: Prepare for Proxy War", *The Guardian*, 16 May 2019.
- ⁷² Michael Knights and Matthew Levitt, "The Evolution of Shi'a Insurgency in Bahrain", *CTC-Sentinel*, January 2018, Volume 11, Issue 1, pp. 19–20.
- ⁷³ חשבון הטוויטר של חוסין דאריליאן, 19 במרץ 2017, <https://twitter.com/HosseiniDalirian/status/843403379091083264>.
- ⁷⁴ "Exiled cleric points to Iran's widening influence in Bahrain", *Reuters*, 18 April 2017.
- ⁷⁵ "State Department Terrorist Designations of Ahmad Hasan Yusuf and Alsayed Murtadha Majeed Ramadhan Alawi", *U.S. Department of State*, 17 March 2017; "State Department Terrorist Designation of al-Ashtar Brigades", *U.S. Department of States*, 10 July 2018.
- ⁷⁶ אתר משטרת בחריין (בחריין), 6 בינואר 2016.
- ⁷⁷ Amir Toumaj and Caleb Weiss, "Bahraini militants buried in Iran", *FDD's Long War Journal*, 23 February 2018.
- ⁷⁸ David Andrew Weinberg, "Iranian Weapons Smuggling in the Arabian Peninsula Continues", *The Foundation for Defense of Democracies – Policy Brief*, 10 March 2016.
- ⁷⁹ "State Department Advisor: Iran's Military Tentacles Expanding in Region", *U.S. Department of Defense*, 29 November 2018.

⁸⁰ "סולימאני: הים האדום אינו בטוח יותר עבור נוכחות האמריקאים; כוחות קודס הם היריב של החיילים

האמריקאים", *תשנים* (איראן), 26 ביולי 2018.

⁸¹ "Saudi Arabia Resumes Oil Shipments Through Red Sea Lane After Houthi Attack", *Haaretz*, 5 August 2018.

⁸² "Statements By Top IRGC Official Gen. Sha'bani Published By Fars News Agency: 'We Told The Yemenis To Attack The Two Saudi Tankers, And They Attacked' ", *Middle East Media Research Institute*, Special Dispatch 7612, 7 August 2018.

⁸³ "פגישה עם דובר תנועת אנסאראללה והמשלחת הנלווית", *אתר המנהיג* (איראן), 13 באוגוסט 2019.

⁸⁴ "Pompeo: Iran is Instructing Yemen's Houthis to Reject Political Process", *The National* (UAE), 29 April 2019.

⁸⁵ "Iran Strengthens Hold in Yemen", *vsquds.info*, no date.

⁸⁶ Yossi Mansharof and E. Kharrazi, "Iran's Support For The Houthi Rebellion In Yemen: 'Without Iran There Would Be No War In Syria And Ansar Allah Would Have Never Emerged', *MEMRI*, Inquiry & Analysis Series No. 1155, 20 April 2015.

⁸⁷ "הוכחה חדשה: חיזבאללה מאמן את החות'ים בתימן", *אל-חדת* (סעודיה), 24 בפברואר 2016.

⁸⁸ "Missile Attack 'An Act of war' by Iran, Saudi Foreign Minister says", *CNN*, 6 November 2017.

⁸⁹ Matthew Levitt, "Hezbollah's International Presence and Operations", *American Jewish Committee* (AJC), 31 August 2018.

⁹⁰ "Saudi-led coalition says Hezbollah fighters killed in Yemen battles", *Reuters*, 25 June 2018.

⁹¹ Joshua Koontz, "Iran's Growing Casualty Count in Yemen", *War on the Rocks*, 1 June 2017.

⁹² "צעדה: מות שני מומחים לטילים איראנים ולבנונים ב-באקס והצבא חודר לאל-צבחאן", *www.26sepnews.net*, 2 במאי 2018.

⁹³ "Amir Ali Hajizadeh: We Constantly Monitor U.S. Vessels within 2,000 Kilometers of Iran, Are Ready to Strike Them; We Stand United with Palestine, Lebanon, Syria, Yemen against America", *MEMRITV*, 12 September 2019.

⁹⁴ "סגן מפקד כוחות קודס: ברשות התימנים טילים [לטווח של] 400 ק"מ, עם אחוז סטייה של 10 מטרים", *תשנים* (איראן), 4 בדצמבר 2018.

⁹⁵ "Iran Behind Yemeni Rebels' Explosive Boats", *Washington Times*, 15 March 2017; Caleb Weiss, "Analysis: Houthi naval attacks in the Red Sea", *FDD's Long War Journal*, 17 August 2019; "Iranian Technology Transfers to Yemen", *Conflict Armament Research*, March 2017.

⁹⁶ ראו בהקשר זה את חשיפתו של מנהיג אל-נוג'באא, אכרם כעבי, שהיה מפקד בכיר בגייש אל-מהדי במלחמת עיראק, ולפיה יועצים צבאיים של משה"מ נכחו בעיראק בעת המלחמה וסייעו מקרוב לכוחותיו:

"Al-Nujaba Militia Leader Sheikh Akram Al-Kaabi: IRGC and Lebanese Hizbullah Officers Have Guided Us in Fighting the American Forces Since 2004 and Helped Us Improve our IEDs", *MEMRITV*, 1 January 2019.

⁹⁷ "סלאמי: אנו מחויבים להרכיב נוסחת ניצחון על האויב בכל התרחישים", *תשנים* (איראן), 3 ביולי 2019.